

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Rocznik CI

Nr 4

WARSZAWA 1994

<http://rcin.org.pl>

INFORMACJA DLA AUTORÓW „KWARTALNIKA HISTORYCZNEGO”

Trudna sytuacja finansowa „Kwartalnika Historycznego” (brak funduszy na przepisywanie tekstów autorskich) zmusza nas do wprowadzenia ścisłych rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie.

1. Wszystkie teksty muszą być składane w dwóch egzemplarzach, przepisanych (lub wydrukowanych z komputera) według obowiązujących norm wydawniczych: na stronie 30 wierszy po około 60 znaków, z marginesem z lewej strony, szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia w tekście muszą być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń. W przypadku wydruku komputerowego należy dołączyć dyskietkę.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) musi wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko Autora i pod nim w nawiasie miasto, w którym pracuje; poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi wielkimi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie — w przypadku pracy wielotomowej — liczbę tomów lub części (np. t. 1–2) cyframi arabskimi i dalej: miejsce i rok wydania, liczbę stron, na ostatnim miejscu nazwę wydawcy. Imię i nazwisko Autora recenzji oraz miasto, w którym pracuje — na końcu tekstu z prawej strony.

4. Teksty do działu „Kronika” zawierają tytuł (na osi); podpis Autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis Autora jak w recenzji.

6. Przypisy następują w maszynopisie po tekście zasadniczym, od nowej strony. Numery przypisów należy umieszczać we frakcji górnej, bez nawiasów lub kropek, w wierszu z wcięciem akapitowym. Odnośniki do przypisów w tekście są umieszczone przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. — wiek lub r. — rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych stosujemy ogólnie przyjęte skróty (np., itd., m.in., etc. oraz inne podobne), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne zaś w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską, wówczas gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7. oraz te, które znajdują się w zamieszczonym poniżej wykazie; dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem ich znaczenia przy pierwszym przypadku zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku — w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy, roczniki, zeszyty, numery i części periodyków i innych publikacji podajemy cyframi arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty, odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad, będą zwracane Autorom do właściwego przygotowania i ponownego przepisania.

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Założony przez Xawerego Liskego
w 1887 roku

**ROCZNIK CI
1994**

4

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*
WARSZAWA 1994

<http://rcin.org.pl>

KOMITET REDAKCYJNY

Jacek Banaszekiewicz, Marian Biskup, Stanisław Bylina, Adam Galos, Antoni Gąsiorowski, Aleksander Gieysztor, Monika Hamanowa, Jerzy Jedlicki, Marcin Kamler, Wojciech Kriegseisen (sekretarz), Czesław Madajczyk, Jerzy Michalski (redaktor), Roman Michałowski (zastępca redaktora), Jan Molenda, Edward Potkowski, Henryk Samsonowicz, Jacek Staszewski, Stanisław Trawkowski, Roman Wapiński, Romuald Wojna (zastępca redaktora), Andrzej Wyczański, Jerzy Wyrozumski, ks. Zygmunt Zieliński

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 31-02-61

Adiustacja: Zbigniew Dalewski

© Copyright by
Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk and Wydawnictwo Naukowe *Semper*
Warszawa 1994

© All rights reserved for the Polish edition.
No part of this book may be reproduced,
stored in a retrieval system,
or transmitted, in any form or by any means
without the prior permission of the publishers,
Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk and Wydawnictwo Naukowe *Semper*

© Wszelkie prawa zastrzeżone dla wydania polskiego.
Przedruk lub odtwarzanie fragmentów tej książki
w mediach każdego rodzaju
wymaga pisemnego zezwolenia
Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk oraz Wydawnictwa Naukowego *Semper*

Publikacja dofinansowana przez Komitet Badań Naukowych

Skład komputerowy:

SOFT EDITION
ul. Umińskiego 1/44, 03-983 Warszawa
tel. 671 38 75

Redakcja techniczna:

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*
ul. Bednarska 20 a, 00-321 Warszawa
tel. 635 49 73

PL ISSN 0023-5903
Nr indeksu 363103

ul. Bednarska 2/4, 00–310 Warszawa
tel. 635 49 73 (redakcja), 27 60 83 (dział handlowy)
fax: 664 88 20
(księgarnia firmowa:
ul. Bednarska 20A, 00–321 Warszawa)

Mariusz Karpowicz

BALTAZAR FONTANA

Pierwsza pełna monografia barokowego rzeźbiarza
[format A4, s. 180, 25 ilustracji w tekście + 168 ilustracji
na wkładce kredowej]

Do nabycia we wszystkich księgarniach naukowych
oraz w sprzedaży wysyłkowej

Semper

WYDAWNICTWO NAUKOWE

ul. Bednarska 2/4, 00–310 Warszawa
tel. 635 49 73 (redakcja), 27 60 83 (dział handlowy)
fax: 664 88 20
(księgarnia firmowa:
ul. Bednarska 20A, 00–321 Warszawa)

Stanisław Herakliusz Lubomirski

POEZJE ZEBRANE

Opracowanie i redakcja
Adam Karpiński

[tomy 1 i 2; format B5, s. 600, ilustracje]

Wkrótce do nabycia we wszystkich księgarniach naukowych
oraz w sprzedaży wysyłkowej

<http://rcin.org.pl>

Semper

WYDAWNICTWO NAUKOWE

ul. Bednarska 2/4, 00–310 Warszawa
tel. 635 49 73 (redakcja), 27 60 83 (dział handlowy)
fax: 664 88 20
(księgarnia firmowa:
ul. Bednarska 20A, 00–321 Warszawa)

Zygmunt Radłowski
Jerzy Wojtczak

Jak narody widzą siebie nawzajem

O POLAKACH W EUROPIE

Monografia o stereotypach w epoce przedrozbiorowej
[format A5, s. 110, tabele]

Do nabycia we wszystkich księgarniach naukowych
oraz w sprzedaży wysyłkowej

<http://rcin.org.pl>

ul. Bednarska 2/4, 00–310 Warszawa
tel. 635 49 73 (redakcja), 27 60 83 (dział handlowy)
fax: 664 88 20
(księgarnia firmowa:
ul. Bednarska 20A, 00–321 Warszawa)

Krystyna Moisan–Jabłońska

OBRAZ CZYŚĆCA w sztuce polskiego baroku

STUDIUM IKONOGRAFICZNO–IKONOLOGICZNE

Pierwsze pełne opracowanie tego tematu
[format A4, s. 200, 163 ilustracje, bibliografia,
streszczenie w języku francuskim]

Do nabycia we wszystkich księgarniach naukowych
oraz w sprzedaży wysyłkowej

ul. Bednarska 2/4, 00–310 Warszawa
tel. 635 49 73 (redakcja), 27 60 83 (dział handlowy)
fax: 664 88 20
(księgarnia firmowa:
ul. Bednarska 20A, 00–321 Warszawa)

TRUDNE STULECIA

**Studia z dziejów XVII i XVIII wieku
ofiarowane Profesorowi Jerzemu Michalskiemu
w siedemdziesiątą rocznicę urodzin**

Pod redakcją Łukasza Kądzieli,
Wojciecha Kriegseisena i Zofii Zielińskiej

[format B5, s. 280, bibliografia, indeks, ilustracje]

Do nabycia we wszystkich księgarniach naukowych
oraz w sprzedaży wysyłkowej

SPIS TREŚCI

Agnieszka Samsonowicz, Uwagi o regale w Polsce piastowskiej (na przykładzie regale łowieckiego i rybackiego)	3
Hanna Węgrzynek, Ludność żydowska wobec oskarżeń o popełnianie przestępstw o charakterze rytualnym	13
Michał Komaczyński, Decyzja o odsieczy wiedeńskiej w świetle korespondencji królowej Marii Kazimiery	27
Tomasz Schramm, Stanowisko Francji wobec aspiracji państwowych krajów bałtyckich 1917–1919	37
Barbara Okoniewska, Europejskość Polski Zachodniej w świadomości jej mieszkańców w okresie międzywojennym	51
Piotr Wandycz, Rola powstań w dziejach nowożytnych Polski	73

PRZEGLĄDY — POLEMIKI — PROPOZYCJE

Hieronim Fokciński SI, W sprawie przedmowy do czwartego tomu <i>Bullarium Poloniae</i> . Uwagi o mikrofilmach ze zbiorów watykańskich	87
Jerzy Trzoska, W kwestii kaprów króla Augusta Mocnego, czyli o... ..	93
Wojciech Kriegseisen, Odpowiedź Jerzemu Trzosce	96

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Gerard Labuda, Dzieło jubileuszowe Kazimierza Myślińskiego o Słowiańszczyźnie połabskiej w X–XII wieku	101
Zbigniew Wójcik, Polska i Rosja w Europejskim procesie historycznym (w związku z najnowszym dziełem Klause Zernacka)	105
*	
Polska Mieszka I, red. Jan M. Piskorski — Piotr Wilczyński	111
M. L. Wójcik, Ród Gryfitów do końca XIII wieku — Marek Barański	114
H. Zaremska, Banici w średniowiecznej Europie — Katarzyna Sójka-Zielińska	118
A. Gąsiorowski, Notariusze publiczni w Wielkopolsce schyłku wieków średnich — Krzysztof Skupiński	121
S. Grzybowski, Jan Zamoyski — Leszek Jarmiński	127
G. Platania, Venimus, vidimus et Deus vicit. Dai Sobieski ai Wettin. La diplomazia pontificia nella Polonia di fine Seicento — Michał Komaczyński	131
J. Kurkowski, Warszawskie czasopisma uczone doby Augusta III — Wojciech Kriegseisen	134
W. Jurkiewicz, Korespondencja elit Polski stanisławowskiej — Anna Grześkowiak-Krwawicz	138
Ulrike Schömig, Politik und Öffentlichkeit in Preussen. Entwicklung der Zensur- und Pressepolitik zwischen 1740 und 1819 — Grzegorz Kucharczyk	140
Labor Divided: Race and Ethnicity in United States Labor Strugles 1835–1960 — Adam Waszke	142
Tradycje liberalne w Polsce. Symposium historyczne Konstancin-Jeziorna 17–19 XI 1992, red. R. Benedycki i R. Kołodziejczyk — Łukasz Chimiak	144

Żeńskie zgromadzenie zakonne w Polsce 1939–1947, kom. red. A. Chruszczewski, K. Dębowska, P. P. Gach i in. — Eugeniusz Niebelski	147
Roman Darowski, Szczepanowice nad Dunajcem. Dzieje wsi, parafii katolickiej i gminy kalwińskiej — Wojciech Kriegseisen	148
Pax et bellum, red. Karol Olejnik; Benon Miśkiewicz, Z najnowszych polskich dziejów wojskowych — Antoni Gąsiorowski	151

KRONIKA

Zebrań Komitetu Nauk Historycznych PAN — Maciej Janowski	155
Jubileusz Profesora Andrzeja Wyczańskiego — Cezary Kukło	156
Rola mediów na przestrzeni dziejów — Maciej Serwański	157
Unia Lubelska i tradycje integracyjne w Europie Środkowowschodniej — Bogumił Szady	159
XXI Międzynarodowy Kongres Genealogii i Heraldyki — Stefan K. Kuczyński	160
XV Powszechny Zjazd Historyków Polskich 19–21 IX 1994 r.	
Sekcja historii starożytnej — Jacek Pudliszewski	163
Sekcja średniowieczna — Dariusz A. Dekański	164
Sekcja XIX wieku — Tadeusz Stegner	165
Sekcja XX wieku — Barbara Okoniewska	166
Symposium — W kręgu ojczyzny, wiary, wyobrażeń o świecie. Mentalność mieszkańców Gdańska w XVI–XVIII w. — Beata Możejko-Chimiak	167
Symposium — Walka zbrojna o niepodległość i suwerenność państwa polskiego w latach 1794–1945 — Wiktor Pepliński	168
Powstanie i początki „Polski Ludowej” — Wiktor Pepliński	169
Notariusze i notariat w Europie XIV–XVI w. — Krzysztof Skupieński	170
Interdyscyplinarna sesja o czasach saskich — Agata Roćko	171
Jubileusz Profesora Jerzego Michalskiego — Łukasz Kądziera	173
Tolerancja w średniowieczu — Jerzy Strzelczyk	174
Ukraiński, polski i żydowski ruch narodowo-kulturalny w Galicji wschodniej w XIX wieku — analiza porównawcza — Maciej Janowski	177
Dzieje Niemiec i Polski oraz stosunków polsko-niemieckich — Olgierd Kiec	177
Działalność Staszowskiego Towarzystwa Kulturalnego — Zofia Sokół	179

CONTENTS

Agnieszka Samsonowicz, Remarks on the Regale in Piast Poland (Upon the Example of the Hunting and Fishing Regale)	3
Hanna Węgrzynek, The Jewish Population and Accusations of Ritual Crimes	13
Michał Komaczyński, The Decision about the Relief of Vienna in the Light of the Correspondence of Queen Maria Kazimiera	29
Tomasz Schramm, France and the State Aspirations of Baltic Countries. 1917–1919	37
Barbara Okoniewska, The European Nature of Western Poland in the Consciousness of Its Population during the Inter-war Period	51
Piotr Wandycz, The Role of Insurrections in Polish Modern History	73
REVIEWS — POLEMICS — PROPOSITIONS	87
CRITICAL ARTICLES — REVIEWS	101
CHRONICLE	155

ul. Bednarska 2/4, 00–310 Warszawa

tel. 635 49 73 (redakcja), 27 60 83 (dział handlowy)

fax: 664 88 20

(księgarnia firmowa: ul. Bednarska 20A, 00–321 Warszawa)

KONFESJA SANDOMIERSKA

reprint I wydania z 1570 roku [twarda oprawa, futerał]

z wprowadzeniami:

historycznym **Urszuli Augustyniak**

i historycznoliterackim **Rafała Leszczyńskiego**

[broszury w językach: polskim, niemieckim lub angielskim]

oraz transkrypcja, komentarze i opracowanie filologiczne

Krystyny Długosz–Kurczabowej [w oddzielnym tomie]

[format A5, łącznie 700 stron druku]

Do nabycia we wszystkich księgarniach naukowych
oraz w sprzedaży wysyłkowej

WYKAZ SKRÓTÓW

AAN	– Archiwum Akt Nowych
AGAD	– Archiwum Główne Akt Dawnych
Bibl. Czart.	– Biblioteka i Archiwum Czartoryskich w Krakowie
Bibl. Kórn.	– Biblioteka Kórnicka PAN
Bibl. Nar.	– Biblioteka Narodowa w Warszawie
Bibl. Ossol.	– Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
Bibl. Racz.	– Miejska Biblioteka Publiczna im. E. Raczyńskiego w Poznaniu
CAW	– Centralne Archiwum Wojskowe
cz.	– część
„Czasop. Prawno–Hist.”	– Czasopismo Prawno–Historyczne”
ibid.	– ibidem
„Kwart. Hist.”	– „Kwartalnik Historyczny”
„Kwart. HKM”	– „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
MGH SS	– <i>Monumenta Germaniae Historica Scriptores</i>
MGH Script. rer. Ger.	– <i>Monumenta Germaniae Historica Scriptores rerum Germanicarum</i>
MPH	– <i>Monumenta Poloniae Historica</i>
n.	– i następna (s. 53 n.)
nn.	– i następne (s. 53 nn.)
nr	– numer
op. cit.	– opus citatum
por.	– porównaj
przyp.	– przypis
„Przegl. Hist.”	– „Przegląd Historyczny”
PSB	– <i>Polski słownik biograficzny</i>
RAU	– Rozprawy Akademii Umiejętności
RDSG	– „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
red.	– redaktor, redakcja
rkp.	– rękopis
RPAU	– Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności
SPPP	– <i>Starodawne Prawa Polskiego Pomniki</i>
SSS	– <i>Słownik starożytności słowiańskich</i>
„St. Źródł.”	– „Studia Źródłoznawcze”
sygn.	– sygnatura
t.	– tom
VL	– Volumina Legum
WAP	– Wojewódzkie Archiwum Państwowe
wyd.	– wydanie, wydawca
z.	– zeszyt
zob.	– zobacz

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są na okresy kwartalne:

- w kraju
 - jednostki kolportażowe „RUCH” S.A. i urzędy pocztowe oddawcze, właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora, oraz doręczyciele w miejscowościach, gdzie dostęp do urzędu jest utrudniony,
 - od osób lub instytucji, zamieszkałych lub mieszczących się w miejscowościach, w których nie ma jednostek kolportażowych „RUCH”, wpłaty należy wносить do „RUCHU” S.A. Oddział Warszawa, 00–958 Warszawa, ul. Towarowa 28. Konto: PBK XIII Oddział Warszawa nr 370044–1195–139–11. „RUCH” S.A. zapewnia dostawę pod wskazanym adresem pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty.
- za granicę
 - „RUCH” S.A. Oddział Warszawa, wpłaty należy wносить do „RUCHU” S.A. Oddział Warszawa, 00–958 Warszawa, ul. Towarowa 28. Konto: PBK XIII Oddział Warszawa nr 370044–1195–139–11. Dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

Cena w prenumeracie w 1995 roku wynosi 46 000 starych zł (po denominacji: 4 zł 60 gr) za numer. Prenumerata ze zleceniem dostawy za granicę (pocztą zwykłą) jest w Europie o 100%, a w krajach pozaeuropejskich o 200% wyższa od krajowej.

Dostawa zamówionej prasy następuje:

- przez jednostki kolportażowe „RUCH” S.A. — w sposób uzgodniony z zamawiającym,
- prenumerata pocztowa w kraju — pod wskazanym adresem, w ramach opłaconej prenumeraty.

Terminy przyjmowania zamówień (bez przedpłat) przez Wydawnictwo Naukowe Semper lub wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną prowadzoną przez „RUCH” S.A. oraz przez Poczta Polską (tylko prenumerata krajowa):

Wydawnictwo Naukowe Semper i „RUCH” S.A.	Poczta Polska
– do 20 XI na I kw. roku następnego	– do 25 XI na I kw. roku następnego
– do 20 II na II kw.	– do 25 II na II kw.
– do 20 V na III kw.	– do 25 V na III kw.
– do 20 VIII na IV kw.	– do 25 VIII na IV kw.

Wcześniejsze numery można nabywać w Księgarni Państwowego Wydawnictwa Naukowego PWN, ul. Miodowa 10, 00–251 Warszawa, bieżące — od nr 3/1994 — w Dziale Handlowym Wydawnictwa Naukowego Semper, ul. Bednarska 2/4, 00–310 Warszawa, tel. 27–60–83, fax: 664–88–20. Również można je nabyć, a także zamówić (przesyłka za zaliczeniem pocztowym) we Wzorcowni Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN, Pałac Kultury i Nauki, 00–901 Warszawa lub we wszystkich księgarniach naukowych i akademickich.

Subscription orders (5 US\$ per copy, 20 US\$ per year, postage 0.5 US\$ per copy in Europe, 3 US\$ per copy in other countries) available through the local press distributors or through the Foreign Trade Enterprise ARS POLONA, 00–068 Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7, Poland, or directly through

WYDAWNICTWO NAUKOWE SEMPER

ul. Bednarska 2/4, 00–310 Warszawa, Poland
tel. (48) (2) 635 49 73 or (48) (22) 27 60 83, fax: (48) (2) 664 88 20.